

A TANTÁRGY ADATLAPJA

Pragmatika

Egyetemi tanév: 2025/2026

1. A képzési program adatai

1.1. Felsőoktatási intézmény	Babeş-Bolyai Tudományegyetem
1.2. Kar	Bölcsészettudományi Kar
1.3. Intézet	Magyar és Általános Nyelvészeti Intézet
1.4. Szakterület	Nyelv és irodalom
1.5. Képzési szint	Mesteri képzés
1.6. Tanulmányi program / Képesítés	Magyar nyelvészeti és irodalomtudományi tanulmányok
1.7. Képzési forma	Jelenléti oktatás

2. A tantárgy adatai

2.1. A tantárgy neve		Pragmatika				A tantárgy kódja		LMM1202			
2.2. Az előadásért felelős tanár neve			dr. Németh Boglárka egyetemi adjunktus								
2.3. A szemináriumért felelős tanár neve			dr. Németh Boglárka egyetemi adjunktus								
2.4. Tanulmányi év		I.	2.5. Félév		2.	2.6. Értékelés módja		V	2.7. Tantárgy típusa		DSIN

3. Teljes becsült idő (az oktatási tevékenység féléves óraszám)

3.1. Heti óraszám	4	melyből: 3.2 előadás	2	3.3 szeminárium/labor/projekt	2
3.4. Tantervben szereplő összóraszám	56	melyből: 3.5 előadás	28	3.6 szeminárium/labor	28
Az egyéni tanulmányi idő (ET) és az önképzési tevékenységekre (ÖT) szánt idő elosztása:					óra
A tankönyv, a jegyzet, a szakirodalom vagy saját jegyzetek tanulmányozása					70
Könyvtárban, elektronikus adatbázisokban vagy terepen való további tájékozódás					36
Szemináriumok / laborok, házi feladatok, portfóliók, referátumok, esszék kidolgozása					30
Egyéni készségfejlesztés (tutorálás)					2
Vizsgák					2
Más tevékenységek:					0
3.7. Egyéni tanulmányi idő (ET) és önképzési tevékenységekre (ÖT) szánt idő összóraszám					140
3.8. A félév összóraszám					196
3.9. Kreditszám					8

4. Előfeltételek (ha vannak)

4.1. Tantervi	-
4.2. Kompetenciabeli	Nyelvészeti alafogalmak ismerete.

5. Feltételek (ha vannak)

5.1. Az előadás lebonyolításának feltételei	előadóterem, vetítő, PC, hangszórók
5.2. A szeminárium / labor lebonyolításának feltételei	szemináriumi terem, vetítő, PC, hangszórók

6. Elsajátítandó jellemző kompetenciák¹

¹ Választhat kompetenciák vagy tanulási eredmények között, illetve választhatja mindkettőt is. Amennyiben csak az egyik lehetőséget választja, a másik lehetőséget el kell távolítani a táblázatból, és a kiválasztott lehetőség a 6. számot kapja.

Szakmai/kulcs-kompetenciák	C1.1 A fogalmak meghatározása, az általános nyelvészeti szaknyelv jellegzetességeinek felismerése és példázása; a humántudományok interdiszciplináris elemzési módszereinek ismerete. C1.4 A nézetek és elméleti irányzatok kritikai megközelítése a nyelv tanulmányozása során. C1.5 Szóbeli vagy írásbeli szövegalkotás egy nyelvészeti témában, amely lexikailag és szintaktikailag árnyalt, következetes és jól formált. C2.2 A szóbeli vagy írásbeli üzenet és a kontextus kapcsolatának értelmezése, a tartalom érveléstechnikáinak és felépítésének magyarázata anyanyelven, valamint románul / idegen nyelven. C2.5 Vitaindítók szervezése, egy esettanulmány előkészítése és megvédése. C3.1 A nyelvészeti alapfogalmak, szakterületek és módszerek, az anyanyelv szerkezetének és működésének szinkrón és diakrón szempontból való meghatározása és alkalmazása. C3.2 A mai nyelvi jelenségek ismerete és értelmezése. Az anyanyelv fő változásainak, valamint a normák és nyelvhasználatbeli különbségek ismerete. C3.3 Bármely szóbeli vagy írásbeli megnyilatkozás elemzése; az elméleti tudás gyakorlatba ültetése (az anyanyelv tanítása, a verbális kommunikáció megfigyelése és fejlesztése).
Transzverzális kompetenciák	CT1 A nyelv és irodalom szakterület szempontjainak használata, figyelembe véve a szakmai etikát. CT2 Kapcsolatteremtés csoportban; interperszonális kommunikáció és szerepvállalás. CT3 Egyéni fejlődési terv megvalósítása; a célok elérése tanulási folyamatok, csoportos tevékenységek és intézményi programokon való részvétel segítségével.

7. A tantárgy célkitűzései (az elsajátítandó jellemző kompetenciák alapján)

7.1 A tantárgy általános célkitűzése	A hallgatók megismerkednek a pragmatika alapjaival és azokkal az általános alapelvekkel, amelyeknek keretében a mai pragmatika a nyelvhasználat kontextuális jelenségeit értelmezi.
7.2 A tantárgy sajátos célkitűzései	A következő jelenségek és elméletek értő ismerete és alkalmazása: a pragmatika és szemantika kapcsolata, a beszédaktusok elmélete, társalgási szabályok és maximák, implikaturák és előfeltevések, manipulatív érvelés, az udvariasság a nyelvhasználatban, a pragmatikai kompetencia.

8. A tantárgy tartalma

8.1 Előadás	Didaktikai módszerek	Megjegyzések
Bevezető beszélgetés, a tematika és a szemináriumok menetének megbeszélése, témaválasztás	frontális előadás, dialogikus módszer tanári magyarázatokkal és példákkal	
A pragmatika nyelvszemlélete. A nyelvészeti pragmatika kialakulása	frontális előadás, dialogikus módszer tanári magyarázatokkal és példákkal	
Beszédaktusok I.	frontális előadás, dialogikus módszer tanári magyarázatokkal és példákkal; közös elemzés	
Beszédaktusok II.	frontális előadás, dialogikus módszer tanári magyarázatokkal és példákkal; közös elemzés	
Implicit kommunikáció. Implikaturák I.	frontális előadás, dialogikus módszer tanári magyarázatokkal és példákkal; közös elemzés	
Implikaturák II.	frontális előadás, dialogikus módszer tanári magyarázatokkal és példákkal; közös elemzés	

Relevanciaelmélet	frontális előadás, dialogikus módszer tanári magyarázatokkal és példákkal; közös elemzés	
A nyelvi udvariasság elméletei I.	frontális előadás, dialogikus módszer tanári magyarázatokkal és példákkal; közös elemzés	
A nyelvi udvariasság elméletei II.	frontális előadás, dialogikus módszer tanári magyarázatokkal és példákkal; közös elemzés	
A nyelvi udvariasság elméletei III.	frontális előadás, dialogikus módszer tanári magyarázatokkal és példákkal; közös elemzés	
Pragmatikai kompetencia, metapragmatikai tudatosság; a pragmatikai adatgyűjtés módszerei és problémái	frontális előadás, dialogikus módszer tanári magyarázatokkal és példákkal; közös elemzés	
Evaluatív morfológia és morfopragmatika	frontális előadás, dialogikus módszer tanári magyarázatokkal és példákkal; közös elemzés	
Műhely: nyelvi adatok elemzése a megbeszélte pragmatikai jelenségek szempontjából	közös elemzés	
Összefoglalás, gyakorlatok, a vizsga megbeszélése	frontális előadás, dialogikus módszer tanári magyarázatokkal és példákkal; közös elemzés	

Könyvészet

Kötelező irodalom:

- Reboul & Moeschler 2005. A pragmatika születése. In uő: *A társalgás cselei. Bevezetés a pragmatikába*. Budapest: Osiris, 27–47.
- Tátrai Szilárd 2011. *Bevezetés a pragmatikába. Funkcionális kognitív megközelítés*. Budapest: Tinta Könyvkiadó.
- Brown & Levinson 2008 [1987]. Univerzálisok a nyelvhasználatban: az udvariasság jelenségei. In Síklaki István (szerk.): *Szóbeli befolyásolás II. Nyelv és szituáció*. Budapest: Typotex, 37–118.
- Németh Boglárka 2025. *Módszertani és udvariasságelméleti dilemmák a magyar atenuatív fokozás fontosabb morfopragmatikai jellegzetességeinek tükrében* [kézirat].
- Sperber & Wilson 2008. Kölcsönös tudás és relevancia a megértés elméletében. In Síklaki István (szerk.): *Szóbeli befolyásolás II*. Budapest: Typotex, 171–193.

Ajánlott irodalom:

- Austin, J. L. 1990. *Tetten ért szavak*. Budapest: Akadémiai Kiadó.
- Bencze M. Ildikó 2014. Kísérleti pragmatika. In Pléh–Lukács (szerk.): *Pszicholingvisztika 1–2*. Budapest: Akadémiai Kiadó, 813–857.
- Cseresnyési László 2007. Pragmatika: a kontextus tudománya. In Hegedűs Rita – Nádor Orsolya (szerk.): *Magyar nyelvmester*. Budapest: Tinta Kiadó, 78–83.
- Grice, H. P. 1988. A társalgás logikája. In Pléh Cs. – Síklaki I. – Terestyéni T. (szerk.): *Nyelv, kommunikáció, cselekvés I*. Budapest: Tankönyvkiadó/Osiris, 213–228.
- Győri Miklós 2014. Nyelv, kommunikáció és megismerés az autizmusban. In Pléh–Lukács (szerk.): *Pszicholingvisztika 1–2*. Budapest: Akadémiai Kiadó, 1345–82.
- Kádár Edit & Németh Boglárka 2020. A nyelvtani közép fok atenuatív használata a magyarban. Egy jeles(*-ebb) évforduló tiszteletére. *Általános Nyelvészeti Tanulmányok 32*: 317–27.
- Németh T. Enikő 2006. Pragmatika. In Kiefer Ferenc (szerk.): *Magyar nyelv*. Budapest: Akadémiai Kiadó, 222–261.
- Pléh Csaba – Síklaki István – Terestyéni Tamás (szerk.) 1988. *Nyelv, kommunikáció, cselekvés I*. Budapest: Tankönyvkiadó.
- Searle, John R. 1975. Közvetett beszédaktusok. Pléh – Síklaki – Terestyéni (szerk.): *Nyelv – kommunikáció – cselekvés*. Budapest: Osiris, 62–81.
- Síklaki István (szerk.) 2008. *Szóbeli befolyásolás. II. Nyelv és szituáció*. Budapest: Typotex.
- Horn, Laurence R. – Ward, Gregory 2006. *The Handbook of Pragmatics*. Oxford, Blackwell.

8.2 Szeminárium / Labor	Didaktikai módszerek	Megjegyzések
Bevezetés, filmnézés:	közös megbeszélés	

Gervais, Ricky – Robinson, Matthew: The invention of lying, 2009.		
Bevezető beszélgetés a közösen megnézett filmről	közös megbeszélés	
Alkalmazott pragmatika	hallgatói előadás tanári kiegészítésekkel, egyéni és páros munka, csoportmunka, példák és gyakorlatok	
Kriminalisztikai nyelvészet	hallgatói előadás tanári kiegészítésekkel, egyéni és páros munka, csoportmunka, példák és gyakorlatok	
Manipuláció és meggyőzés	hallgatói előadás tanári kiegészítésekkel, egyéni és páros munka, csoportmunka, példák és gyakorlatok	
A kérés pragmatikája	hallgatói előadás tanári kiegészítésekkel, egyéni és páros munka, csoportmunka, példák és gyakorlatok	
A bocsánatkérés pragmatikája; a szerénység pragmatikája	hallgatói előadás tanári kiegészítésekkel, egyéni és páros munka, csoportmunka, példák és gyakorlatok	
A visszautasítás pragmatikája	hallgatói előadás tanári kiegészítésekkel, egyéni és páros munka, csoportmunka, példák és gyakorlatok	
Az ígéret pragmatikája	hallgatói előadás tanári kiegészítésekkel, egyéni és páros munka, csoportmunka, példák és gyakorlatok	
Humor	hallgatói előadás tanári kiegészítésekkel, egyéni és páros munka, csoportmunka, példák és gyakorlatok	
Az udvariatlanság pragmatikája	hallgatói előadás tanári kiegészítésekkel, egyéni és páros munka, csoportmunka, példák és gyakorlatok	
Az egyet nem értés pragmatikája	hallgatói előadás tanári kiegészítésekkel, egyéni és páros munka, csoportmunka, példák és gyakorlatok	
A félreértések pragmatikája	hallgatói előadás tanári kiegészítésekkel, egyéni és páros munka, csoportmunka, példák és gyakorlatok	
Összegzés	közös megbeszélés	

Könyvészet

- Németh Erzsébet 2006. A meggyőzés lélektana. In uő: *Közszerelés. A társadalmi szintű kommunikáció kézikönyve*. Budapest: Osiris, 116–97.
- Coulthard, Malcolm & Johnson, Alison 2007. The work of the forensic linguist; The linguist as expert witness. In uő: *An Introduction to Forensic Linguistics*. London / New York, 121–43; 200–15. Web: http://pasca.uns.ac.id/s3linguistik/wp-content/uploads/sites/44/2016/10/Malcolm_Coulthard_Alison_Johnson.pdf
- Ürmösné Simon Gabriella 2019. *Miben segítik a nyelvi ujjnyomok a nyomozást? Magyar Rendészet* 19/1: 65–75. Web: http://real.mtak.hu/103232/1/MR_2019_1_4_Urmosne_Simon.pdf

- Ránki Sára 2011. A kriminalisztikai szövegnyelvészet hazai kutatástörténete 1960-tól 1990-ig. *E-nyelv magazin* 3. Web: <http://e-nyelvmagazin.hu/2011/08/31/a-kriminalisztikai-szovegnyelvessel-hazai-kutatastortenete-1960-tol-1990-ig/>
- Hugyecz Enikő Henriett 2011. Ki a szerző? – Avagy hogyan profiloznak a laikusok? *E-nyelv magazin* 3. Web: <http://e-nyelvmagazin.hu/2011/08/31/ki-a-szerzo-%E2%80%93-avagy-hogyan-profiloznak-a-laikusok/>
- Ránki Sára 2019. *Nyelvi profilozás az interneten* [előadás]. Web: https://www.youtube.com/watch?v=vCfc04dumaQ&t=6s&ab_channel=Nemzetk%C3%B6ziGyermekment%C5%91Szolg%C3%A1lat
- Árvay Anett 2003. A manipuláció és a meggyőzés pragmatikája a magyar reklámszövegekben. *Általános Nyelvészeti Tanulmányok* 20: 11–35.
- Bárházi Eszter 2008. Manipuláció, valamint manipulációra alkalmas nyelvhasználati eszközök sajtóreklámokban. *Magyar Nyelv* 104/4: 443–463. On-line: <http://www.c3.hu/~magyarnyelv/08-4/barthazi.pdf>
- Komár Zita 2019. *Meggyőző és manipulatív befolyásolási stratégiák a reklámretorika szemszögéből: szalmabáb, hamis dilemma, személyeskedés és egyéb reto-logikai érvelési hibák tettenér(t)ése*. DMMD ADAPTER, 75–96. On-line: http://unipub.lib.uni-corvinus.hu/5138/1/Komar_Zita.pdf
- Szili Katalin 2004. A feldolgozás módszereinek kialakulása. In uő: *Tetté vált szavak. A beszédaktusok elmélete és gyakorlata*. Budapest, Tinta Könyvkiadó, 97–100.
- Szili Katalin 2004. A kérdés pragmatikája a magyar nyelvben. In uő: *Tetté vált szavak. A beszédaktusok elmélete és gyakorlata*. Budapest, Tinta Könyvkiadó, 103–120.
- Szili Katalin 2004. *Elnézést, bocsánat, bocs... (A bocsánatkérés pragmatikája a magyar nyelvben)*. In uő: *Tetté vált szavak. A beszédaktusok elmélete és gyakorlata*. Budapest, Tinta Könyvkiadó, 137–56.
- Małgorzata Suszczyńska 2003. A jóvátevés beszédaktusai a magyarban. *Általános Nyelvészeti Tanulmányok* 20: 255–94.
- Szili Katalin 2004. A bókra adott válasz pragmatikája (Adalékok a szerénység nyelvi megnyilvánulásához a magyar nyelvben). In uő: *Tetté vált szavak. A beszédaktusok elmélete és gyakorlata*. Budapest, Tinta Könyvkiadó, 156–74.
- Szili Katalin 2004. Hogyan is mondunk nemet magyarul? In uő: *Tetté vált szavak. A beszédaktusok elmélete és gyakorlata*. Budapest, Tinta Könyvkiadó, 120–37.
- Falyuna Nóra 2016. Az arcvédő hazugság. A szívességkérés elutasításában megjelenő hazugság vizsgálata. *Jelentés és Nyelvhasználat* 3: 21–48.
- Nowosielski Diána 2016. Az ígéret beszédaktusának vizsgálata a mai magyar nyelvhasználatban. *Jelentés és Nyelvhasználat* 3: 63–98.
- Nemesi Attila László 2015. Melyik pragmatikaelméletnek van a legjobb „humorérzéke”? In Bódog Alexa – Csátár Péter – Németh T. Enikő (szerk.): *Használat és hatás. Újabb eredmények a magyarországi pragmatikai kutatásokban*. Budapest, Loisir Könyvkiadó, 123–156.
- Nemesi Attila László 2019. Releváns-e a humor a relevanciaelméletben? *Jelentés és Nyelvhasználat* 6: 1–31.
- Tóth Loretta 2013. Hogyan szórakoztat az udvariatságtól? Az offenzív viselkedés megjelenése a Magyar Televízió kvízműsoraiban. *Médiakutató* 13/1: 4–17. On-line: http://www.mediakutato.hu/cikk/2013_01_tavasz/01_offenziv_viselkedes_magyar_tv_kvizmusoraiban.pdf
- Schirm Anita 2015. Kóros udvariatság. *Nyelv és Tudomány* 2015. nov. 6. On-line: <https://www.nyest.hu/hirek/koros-udvariatsag>
- Tóth Loretta 2016. Arculat és udvariatság a társalgási interakciókban. *Magyar Pszichológiai Szemle* 71/3: 497–511.
- Tannen, Deborah 2019 [1992]. *Miért értjük félre egymást? Kapcsolataink a beszélgetési stíluson állnak vagy buknak*. Budapest: Tinta Könyvkiadó.

9. Az episztemikus közösségek képviselői, a szakmai egyesületek és a szakterület reprezentatív munkáltatói elvárásainak összhangba hozása a tantárgy tartalmával.

Az ARACIS kritériumainak megfelelően, az intézet/a tanszék együttműködik a szakmai és a társadalmi-gazdasági szférák képviselőivel, különösképp a megyei tanfelügyelőségekkel.

10. Értékelés

Tevékenység típusa	10.1 Értékelési kritériumok	10.2 Értékelési módszerek	10.3 Aránya a végső jegyben
10.4 Előadás	Logikus, koherens szövegfelépítés, a fogalmak helyes használata.	Írásbeli vizsga	50%
	A megbeszélte jelenségek ismerete.		
	A bemutatott pragmatikai jelenségek megfelelő		

	példázása és a nyelvi példák helyes használata.		
10.5 Szeminárium / Labor	A szemináriumi témáról tartott előzetes megbeszélésen tanúsított szakirodalom-ismeret. A szemináriumon tartott bemutató felépítése, tartalma, kivitelezése, ill. a vitában való aktív részvétel.	Szemináriumi bemutató és vitaindító megtervezése és kivitelezése	45%
	Aktív részvétel minimum 11 szemináriumon.	Szemináriumi részvétel	5%
10.6 A teljesítmény minimumkövetelményei			
- A pragmatikai alapfogalmak ismerete, azonosítása, meghatározása és helyes használata a tudományterület által vizsgált jelenségek elemzésében. - Koherens, figyelemfelkeltő előadásmód. - A hallgató kollégák bevonása a szemináriumi tevékenységbe. - Legalább 11 szemináriumi jelenlét. - Az előadásokon és szemináriumokon való jelenlét feltétele: a diákok csak kérésre, az órai tevékenység részeként használnak telefont óra közben, és minimalizálják az egyéb elektronikus eszközök (pl. táblagép, laptop) használatát is (kizárólag jegyzetelésre, amennyiben feltétlenül szükséges).			

11. SDG ikonok (Fenntartható fejlődési célok/ Sustainable Development Goals)²

	A fenntartható fejlődés általános ikonja							
								
								

Kitöltés időpontja:
2025.01.20.

Előadás felelőse:

Szeminárium felelőse:

Az intézeti jóváhagyás dátuma:

Intézetigazgató:

...

.....

² Csak azokat az ikonokat tartsa meg, amelyek az [SDG-ikonoknak az egyetemi folyamatban](#) történő alkalmazására vonatkozó eljárás szerint illeszkednek az adott tantárgyhoz, és törölje a többit, beleértve a fenntartható fejlődés általános ikonját is – amennyiben nem alkalmazható. Ha egyik ikon sem illik a tantárgyra, törölje az összeset, és írja rá, hogy „Nem alkalmazható”.